

ÅRSRAPPORT 2010

Fiskeørnprosjektet i Buskerud 2007-2011

Steinar Stueflotten,
T. Andersen, F. N. Bye, T. E. Jelstad og P. Ø. Klunderud

Fiskeørn hann, Linnesstranda, Lier 29.5.2010. Foto: Børre Eirik Helgerud

ÅRSRAPPORT 2010

Fiskeørnprosjektet i Buskerud 2007-2011

Prosjektet drives av Norsk Ornitologisk Forening, avdeling Buskerud i samarbeid med Naturvernforbundet i Buskerud. Prosjektets virksomhetsområde dekker hele Buskerud fylke, samt Sande og Svelvik kommuner i Vestfold.

Norsk Ornitologisk Forening avd. Buskerud
Leder Egil Mikalsen
Nedre Torggate 18, 3050 Mjøndalen
Tlf. 924 38 955, e-post: emikals@online.no

Naturvernforbundet i Buskerud (NiB)
Åssideveien, 3322 Darbu
Fylkessekretær Per Ø. Klunderud
Tlf. 32 75 05 04, e-post: pedroklu@online.no

Prosjektet har følgende styringsgruppe:

Per Øystein Klunderud (prosjektleder)
Åssideveien, 3322 Darbu
pedroklu@online.no
32 75 05 04

Frode Nordang Bye
Nesveien, 3060 Svelvik
f-bye@online.no
911 41 776

Steinar Stueflotten (registrator)
Damenga 19, 3032 Drammen
steinarstue@c2i.net
913 34 123

Tonny Andersen
Gamle Kongsbergv. 190, 3322 Darbu
tonny.andersen@c2i.net
419 23 843

Koordinatorer:

Frode N. Bye	Sande og Svelvik
Torger Ugstad	Røyken og Hurum
Steinar Stueflotten	Lier, Drammen, Nedre Eiker, Finnemarka, Krokskogen-Ringkollen
Tonny Andersen	Øvre Eiker, Kongsberg, Holtefjell
Thor Erik Jelstad	Flesberg, Rollag, Sigdal, Krødsherad, Modum, Ringerike og Flå
Per Furuset	Nes, Gol, Hemsedal, Hol, Ål og Nore og Uvdal

Per oktober 2010 var det registrert 31 deltagere i prosjektet, det samme som i 2009, ca. 70 % av disse har deltatt aktivt i feltarbeidet i 2010. Alle takkes herved for innsatsen. Flere personer utenfor prosjektgruppa har også bidratt med tips og opplysninger til prosjektet, bl.a. stimulert av opprop i flere avviser sist sommer.

Prosjektet har i 2010 gjennomført en samling - årsmøtet på Tyrifjord Hotell, Vikersund lørdag 30. oktober. Årsmøtet ble som tidligere, gjennomført i samarbeid med rovfuglgruppa i Naturvernforbundet i Buskerud. Programmet omfattet denne gangen to interessante gjesteforedrag fra Rune Aae fra NOF avd. Østfold og Mikael Hake fra Grimsö forskningsstation SLU, Sverige. Det var 35 deltagere til stede på møtet.

Takksigelser

Fylkesmannen i Buskerud og Bess Jahres Stiftelse takkes for økonomisk støtte til prosjektet i 2010.

Innhold

Sammendrag	1
Mål og hensikt	2
Bakgrunn	2
Økonomi	2
Definisjoner	2
Oppdaterte lokalitetsdata - endringer	3
Gjennomførte kontroller i 2010	5
Hekkeresultat i 2010	5
Leting etter nye lokaliteter	8
Bestandsanslag	9
Utbredelse	9
Vernetiltak	10
Utfordringer i 2011	10
Litteratur	10
VEDLEGG 1: Detaljert lokalitetsstatus	11

Sammendrag

2010 var fjerde året i fiskeørnprosjektet i Buskerud og Sande & Svelvik kommuner i Vestfold. Bakgrunn for prosjektet, metodikk og kunnskapsstatus er nærmere beskrevet i årsrapporten for 2007.

Det ble utført 152 kontroller av i alt 57 reir/lokaliteter. Av disse var 36 lokaliteter i bruk i 2010, derav 31 i Buskerud, 4 i Sande og 1 i Svelvik. Dette er tre færre reir i bruk enn i 2009. Minst 33 av de 36 reirene (92 %) var i bruk begge år. Fire reir gikk ut av bruk, dvs. de har falt ned i løpet av det siste året, men ingen av disse var i bruk i 2009. Det ble funnet fem nye reir i 2010, alle etter mottatte tips, to av disse som direkte følge av opprop i flere aviser sommeren 2010. Ingen intakte gamle reir ble tatt i bruk igjen i 2010.

Det ble påvist vellykket hekking i 21 reir i Buskerud, 4 i Sande og 1 i Svelvik. Minst 51 unger vokste opp eller antas å ha vokst opp til flygedyktig alder, derav minst 42 i Buskerud. Dette er noen færre enn i 2009, men antall unger per vellykket hekking er det høyeste vi har hatt i prosjektet så langt. For første gang nådde vi et gjennomsnitt på 2,0 unger per vellykket hekking. Antall par (3) som mislyktes med hekkingen var det laveste i prosjektet til nå, mens antallet par (7) som ikke gikk til hekking, var betydelig høyere enn tidligere år. I så måte framstår 2010 som et litt spesielt år.

Etter årets sesong er bestandsanslaget for Buskerud økt til 48 par og for Sande & Svelvik til 7 par.

Mål og hensikt

Prosjekt Fiskeørn 2007-2011 er et kartleggings- og overvåkingsprosjektet med formål å framskaffe oppdatert status om fiskeørnas forekomst og utbredelse i Buskerud, samt Sande og Svelvik kommuner i Vestfold. Prosjektet vil søke å samle inn detaljerte opplysninger om flest mulig hekkelokaliteter, overvåke bestandsutviklingen i prosjektperioden og studere endringer i levevilkår og mulige trusler mot arten. Ringmerking og bygging av kunstige reir er ikke prioriterte aktiviteter i dette prosjektet. Den kunnskapsbasen som prosjektet bygger opp, skal bl.a. brukes til tiltak som beskytter artens hekkeområder og til å utvikle gode forvaltningstiltak. Prosjektet vil derfor etterstrebe et godt samarbeid både med fylke, kommuner, skogeierforeninger og grunneiere.

Bakgrunn

For en nærmere omtale av prosjektets bakgrunn, organisering og metodikk, henvises det til årsrapporten for 2007 (Stueflotten mfl. 2007). Det samme gjelder også generell kunnskapsstatus om fiskeørnas forekomst i prosjektområdet.

Økonomi

Prosjektet har hatt en inntektsside på kr 55 000 i 2010, derav kr 40 000 fra Fylkesmannen i Buskerud med "Tilskudd til viltformål" og kr 15 000 fra Bess Jahres Stiftelse i Vestfold. I tillegg er prosjektoverskuddet fra 2009, kr 1 039, overført til årets drift.

Det er utbetalt kjøregodtgjørelse for totalt 59 turer på til sammen 4 737 km. I tillegg er det dekket utlegg for bompenger med kr 1 270.

Endelig årsregnskap vedlegges årsrapporten når det er ferdig. Naturvernforbundet i Buskerud har ansvaret for regnskapsføringen.

Definisjoner

Følgende fem kategorier er brukt for reirstatus:

Statuskategori	Forklaring
I bruk	Reiret er påvist i bruk det siste rapporteringsåret.
Brukt siste 5 år	Reiret er påvist i bruk en eller flere ganger i de foregående 5 årene. Reiret er intakt.
Ikke i bruk	Reiret er intakt, men har ikke vært i bruk de siste 5 årene.
Utgått	Reiret er borte fordi reiret er falt ned eller reirtreet er knekt, blåst ned eller hogd.
Usikker, må sjekkes	Mangelfulle opplysninger, lokaliteten er ikke kontrollert.

"I bruk" omfatter lokaliteter der det enten er gjort et mulig hekkforsøk (aktivitet observert på/ved reiret en eller flere ganger i sesongen), der igangsatt hekking er påvist ved observasjon av rugende fugl eller små unger i reiret, eller vellykket hekking er påvist ved observasjon av flygedyktige/store unger i/ved reiret.

Forklaring til begreper brukt om lokaliteter "I bruk":

Hekke-kategori	Forklaring
Mulig hekkforsøk	Det er observert aktivitet på lokaliteten som kan indikere et mulig hekkforsøk, men uten at hekking er konstatert. Slik aktivitet kan omfatte kurtise og reirbygging.
Konstatert hekking	Det er observert ruging og/eller mating av små unger i reiret en eller flere ganger.
Avbrutt/mislykket hekking	Konstatert hekking er avbrutt. Ingen flygedyktige unger vokser opp. Aktivitet kan noen ganger observeres seinere i sesongen.
Vellykket hekking	Minst en flygedyktig unge vokser opp, eller minst en stor reirunge er observert som kan antas å nå flygedyktig alder.

Oppdaterte lokalitetsdata - endringer

Tab. 1 viser oppdaterte data for alle kjente lokaliteter i kommunene. Nærmere detaljer er gitt i Vedlegg 1.

Tabell 1: Oppdatert lokalitetsoversikt per 2010.

Kommune	Utgått	Usikker status	Ikke i bruk	Brukt siste 5 år	I bruk 2010	Mulig hekkforsøk	Mislykket hekking	Vellykket hekking	Minimum antall unger
Drammen	1				0				
Flesberg	1			1	1			1	2
Flå	2		2		2			2	6
Hole	2				0				
Hurum	3	1			1			1	2
Kongsberg	5			2	3	3		0	0
Krødsherad	1			2	2	1		1	2
Lier	3				0				
Modum	15	1		2	2			2	3
Nedre Eiker	2				1			1	3
Nes	1		1		1		1	0	0
Ringerike	10	4		1	10	1	1	8	14
Rollag					1			1	2
Røyken			1		1			1	2
Sigdal	5	1	1	1	3	1		2	4
Øvre Eiker	11				3	1	1	1	2
Ål	2				0				
Buskerud	64	7	5	9	31	7	3	21	42
Sande	3		4	2	4			4	8
Svelvik	4	2	2	1	1			1	1
Vestfold NØ	7	2	6	3	5	0	0	5	9

Det var 31 reir i bruk i Buskerud, 4 i Sande og 1 i Svelvik. Dette er totalt sett tre færre reir i bruk enn i 2009 (antall reir i 2009 er her oppdatert med historiske data fra nye reir påvist i 2010). Minst 33 av de 36 reirene (92 %) var i bruk begge år.

Hvert år skjer det endringer på flere lokaliteter. Noen reir går ut av bruk fordi hekkingen opphører eller reiret faller ned om vinteren. Noen gamle lokaliteter tas i bruk på nytt og nye reir bygges. Tidligere har vi påvist at ca. hvert femte reir endret status fra ett år til det neste (Stueflotten 2008).

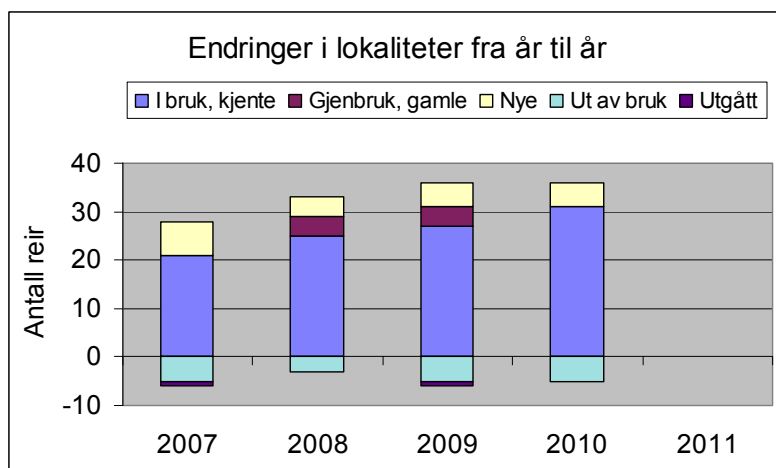

Fig.2: Endringer i brukte lokaliteter fra år til år.

Denne dynamikken er illustrert i Fig.2. Her er totalt antall reir i bruk angitt over null-streken. Dette består av reir som er brukt både siste sesong og foregående år (i bruk, kjente), nyetableringer i gamle reir (gjenbruk, gamle) og nyoppdagete reir (nye). Antall reir under nullstreken viser: intakte reir som er gått ut av bruk siden fjoråret og reir i bruk som har falt ned eller forsvunnet av andre årsaker siden fjoråret (utgått). Tidligere år er her ikke oppdatert med historiske data fra nye reir.

Det ble funnet tre nye reir/lokalteter i Buskerud (1 i Flesberg, 1 i Ringerike og 1 i Sigdal) og 2 i Sande. Alle de nye reirene ble funnet etter tips fra personer utenfor prosjektet. 2010 karakteriseres av større stabilitet og gjenbruk av lokaliteter, enn hva tilfellet har vært i foregående år. Hele 31 av reirene i bruk var også i bruk i 2009. I tillegg har minst to av de fem nye reirene vært i bruk i flere år. Vi kjenner ikke til at det dette året ble tatt i bruk noen gamle reir, som ikke var i bruk i 2009. Derimot gikk 5 reir (3 i Buskerud, 1 i Sande og 1 i Svelvik), som var i bruk i 2009, ut av bruk dette året (jf. "Ut av bruk" i Fig.2). Ingen reir som var i bruk i 2009, hadde falt ned/var forsvant (utgått) i 2010. Derimot hadde fire gamle reir i Buskerud, som ikke var i bruk i 2009, falt ned i løpet av vinteren. Med tanke på de store snømengdene som vi også hadde sist vinter, hadde vi fryktet at flere reir ville rase ned.

Fig.3: Store snømengder kan bety stor belastning på reir og reirtre. Her fra SI04a i Trillemarka-Rollagsfjell naturreservat, 24.2.2010. Foto: Thor Erik Jelstad

På lokaliteten SV04 ble det i 2009 bygd et frustrasjonsreir nær det gamle reiret. Men dette ble ikke benyttet i 2010. Paret hekket på nytt i det gamle reiret (SV04a).

Sju gamle reir med usikker status i fjor er i løpet av 2010 sjekket ut av prosjektet som utgåtte lokaliteter (reiret er ikke gjenfunnet tross grundig leting). Fordi vi mangler ferske opplysninger fra HU04a, har vi endret status for dette reiret fra "Ikke i bruk" til "Usikker, må sjekkes". Etter dette er antall lokaliteter med status "Usikker, må sjekkes" nå redusert til 7 i Buskerud og 2 i Svelvik. Vi har også gjort et par endringer til i tidligere angitt status for noen reir.

Per 2010 kjenner vi til 12 intakte reir som har vært i bruk de siste fem årene, men ikke i 2010, og 11 eldre reir som fortsatt er intakte. Fem av disse er for øvrig kunstig bygde reir i Sande & Svelvik.

Av 63 kontrollerte og intakte reir i fjor, endret 9 reir status i 2010, dvs. at hvert sjuende reir endret status på ett år, jamført hvert fjerde til femte reir i tidligere år.

Første observasjon av fiskeørn i 2010 ble for øvrig gjort på Linnestranda i Lier 02.04.10 (B.Ellingsen).

Gjennomførte kontroller i 2010

Tabell 2 viser antall registrerte kontroller av kjente reir/lokalteter i Buskerud og Sande & Svelvik i 2010. Totalt ble det utført 152 kontroller mot 154 i 2009 og 172 i 2008. Kontroller av alternative reir på en tur teller her som separate kontroller.

Tabell 2: Oversikt over utførte kontroller i 2010.

Kommune	Antall kontroller	Ant. kontroller per (reir/lok.)
Flesberg	4	2,0 (2)
Flå	9	2,3 (4)
Hole	3	3,0 (1)
Hurum	6	3,0 (2)
Kongsberg	13	2,2 (6)
Krødsherad	5	1,7 (3)
Modum	9	2,3 (4)
Nedre Eiker	5	5,0 (1)
Nes	5	2,5 (2)
Ringerike	33	3,0 (11)
Rollag	2	2,0 (1)
Røyken	7	3,5 (2)
Sigdal	11	2,8 (4)
Øvre Eiker	14	4,7 (3)
Ål	1	1(1)
Buskerud	127	2,7 (47)
Sande	17	2,4 (7)
Svelvik	8	2,7 (3)
Sande & Svelvik	25	2,5 (10)

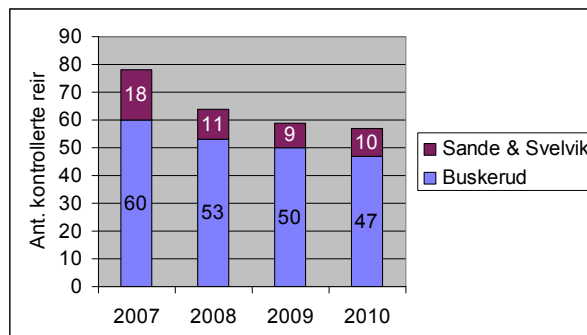

Fig.4: Antall kontrollerte reir per år.

Figur 4 viser antall kontrollerte reir de fire siste årene. Antallet har avtatt noe etter hvert som stadig flere usikre lokaliteter er sjekket ut, og feltarbeidet blir mer og mer konsentrert om å følge opp kjente lokaliteter med intakte reir.

Det ble utført typisk 2-3 kontroller per reir. I Buskerud var kontrollomfanget omtrent det samme som tidligere år (2,7-2,8 kontroller per reir). I Sande og Svelvik økte kontrollomfanget markert. Dette skyldes en mer jevn og god innsats i år enn i 2009 da et par uheldige omstendigheter ødela for feltinnsatsen (Stueflotten og Dokka 2009). Antall aktive deltagere som har deltatt i feltarbeidet, var omtrent det samme som i fjor. Flest kontroller (6) ble i år utført på R112a, RØ02a og SV04a. Flere andre reir ble kontrollert fem ganger. Kjell A. Dokka hadde ikke anledning til å følge opp lokalitet KO05a i samme omfang som i 2008 og 2009, så dette reiret ble ikke det mest besøkte slik tilfellet har vært de to foregående årene.

Totalt 152 gjennomførte kontroller innebærer at deltagerne har brukt ca. 700 timer i felt. I tillegg har registrator brukt ca. 60 timer til dataregistrering og rapportering i prosjektet. Flest reirkontroller er utført av Thor Erik Jelstad (54 stk) og Jan Gylder (20 stk). Av antall innrapporterte turer med kjøregodtgjørelse (totalt 59 turer) er flest registrert på Thor Erik Jelstad (29 turer / 3 125 km) og Steinar Stueflotten (18 turer / 1 072 km). Disse turene inkluderer også oppfølging av tips og leting etter nye reir.

Hekkeresultat i 2010

Tabell 3 viser hekkeresultat i de 42 reirene i Buskerud og 9 i Sande og Svelvik som har vært i bruk de fire siste årene. Av disse har minst 21 reir i Buskerud og 2 reir i Sande vært i bruk i alle fire årene, men bare 13 og 1 reir har hatt vellykket hekking i alle 4 årene. Følgende koder er benyttet i Tabell 3:

- n antall flygedyktige/antatt flygedyktige unger
- (n) antall klekte unger i reir med tap av unger
- 0 mislykket hekking = ingen flygedyktige unger
- a aktivitet observert, men uten påvist hekking
- ? ukjent / ikke kontrollert hekkeresultat
- ingen aktivitet ved kontroll i hekkesesongen
- u reir utgått (falt ned / borte)
- (blankt) reir ukjent/ikke kontrollert dette året

- Grønt** – vellykket hekking,
- Gult** – mislykket hekking, eller bare aktivitet/mulig hekkeforsøk,
- Rødt** – ingen aktivitet ved kontroll,
- Blått** – reir konstatert utgått.

Tabell 3: Hekkeresultat per lokalitet 2007-2010.

Lok.nr.	Kommune	Ant. unger 2007	Ant. unger 2008	Ant. unger 2009	Ant. unger 2010
FL01a	Flesberg	2	0	a	-
FL03a	Flesberg	1+	1+	2	2
FÅ03a	Flå	2	2	3	4
FÅ04a	Flå	0	-	u	
FÅ05a	Flå	2	1	2	2
HO01b	Hole		0	-	u
HU01b	Hurum	-	0	-	u
HU02a	Hurum	3	(4)3	(2)1	(3)2
HU03a	Hurum	2	0	u	
KO05a	Kongsberg	0	(3)2	(2)1	a
KO07a	Kongsberg	0	0	0	-
KO09a	Kongsberg			1	a
KO10a	Kongsberg			1+	a
KR02b	Krødsherad	0	1+	2	a
KR03b	Krødsherad			(1+)?	2
MO14a	Modum	-	-	0	1
MO15a	Modum	a	-	-	-
MO16a	Modum	-	1+	-	-
MO17a	Modum	1-2	-	3	2
NE02a	Nedre Eiker	1-2	2	2+	3
NS02a	Nes			?	0
RI01b	Ringerike		?	2+	2
RI06a	Ringerike	0	a	1	-
RI07a	Ringerike		1+	2	3
RI12a	Ringerike	1	2	1	2
RI13a	Ringerike	2	1	2	2
RI14a	Ringerike	1	1	1	1+
RI15a	Ringerike	0	2	(1)0	a
RI16a	Ringerike	0	0	1	0
RI17a	Ringerike	1	3	2	1
RI21a	Ringerike	2	0	2+	1+
RI24a	Ringerike	1+	1+	2	2
RO01a	Rollag	2	1	2	2
RØ01a	Røyken		u	?	-
RØ02a	Røyken		1	(2)1	2
MO14d	Sigdal		0	-	-
SI04a	Sigdal	2	2	2	2
SI05a	Sigdal	1	2	2	a
SI08a	Sigdal				2
ØE02a	Øvre Eiker	1-2	2	2	2
ØE06a	Øvre Eiker	0	2	2	0
ØE13a	Øvre Eiker	1-2	0	1	a
42 reir	Buskerud	29-35	34-40	46-52	42-44
SA04a	Sande	1-2	0	-	-
SA05a	Sande	1-2	2	?	2
SA08a	Sande	1-2	3	2	3
SA11a	Sande			?	-
SA11b	Sande				2
SA12a	Sande				1
SV03a	Svelvik	-	-	?	-
SV04a	Svelvik	-	0	0	(2)1
SV04b	Svelvik			a	-
9 reir	Vestfold NØ	3-6	5	2+	9

Tabell 4: Hekkesuksess 2007-2010.

Buskerud	2007	2008	2009	2010
Reir i bruk	28	32	34	31
Avbrutt/ikke påvist hekking	9	11	7	10
Vellykket hekking	19	21	27	21
Andel vellykket hekking	68 %	66 %	79 %	68 %
Flygedyktige unger	29-35	34-40	46-52	42-44
Unger per reir i bruk	1,0-1,3	1,1-1,3	1,4-1,5	1,4
Unger per vellykket hekking	1,5-1,8	1,6-1,9	1,7-1,9	2,0-2,1

Sande & Svelvik	2007	2008	2009	2010
Reir i bruk	3	4	5	5
Avbrutt/ikke påvist hekking	0	2	1+	0
Vellykket hekking	3	2	1+	5
Andel vellykket hekking	100 %	50 %	?	100 %
Flygedyktige unger	3-6	5	2+	9
Unger per reir i bruk	1,0-2,0	1,3	?	1,8
Unger per vellykket hekking	1,0-2,0	2,5	?	1,8

Totalt	2007	2008	2009	2010
Reir i bruk	31	36	39	36
Avbrutt/ikke påvist hekking	9	13	?	10
Vellykket hekking	22	23	?	26
Andel vellykket hekking	71 %	64 %	?	72 %
Flygedyktige unger	32-41	39-45	?	51-53
Unger per reir i bruk	1,0-1,3	1,1-1,3	?	1,4-1,5
Unger per vellykket hekking	1,5-1,9	1,7-2,0	?	2,0

Antall reir i bruk i tidligere år er her oppdatert med historiske data for de nye reirene i 2010, så langt dette har vært kjent. Det er også korrigert for et par feildefinerte statuskategorier i tidligere rapporter. Reir RØ01a ble ikke kontrollert i 2009 da det ble antatt å være utgått i 2008 (bare rester igjen av det gamle reiret). Ved ny kontroll i 2010 viste det seg at reiret var påbygd og det lå en del fjorårgamle mytefjær under reiret. Dette kan tyde på at reiret var i bruk i 2009. Men siden et eventuelt resultat er ukjent, er ikke denne mulige hekkingen tatt med i Tabell 4.

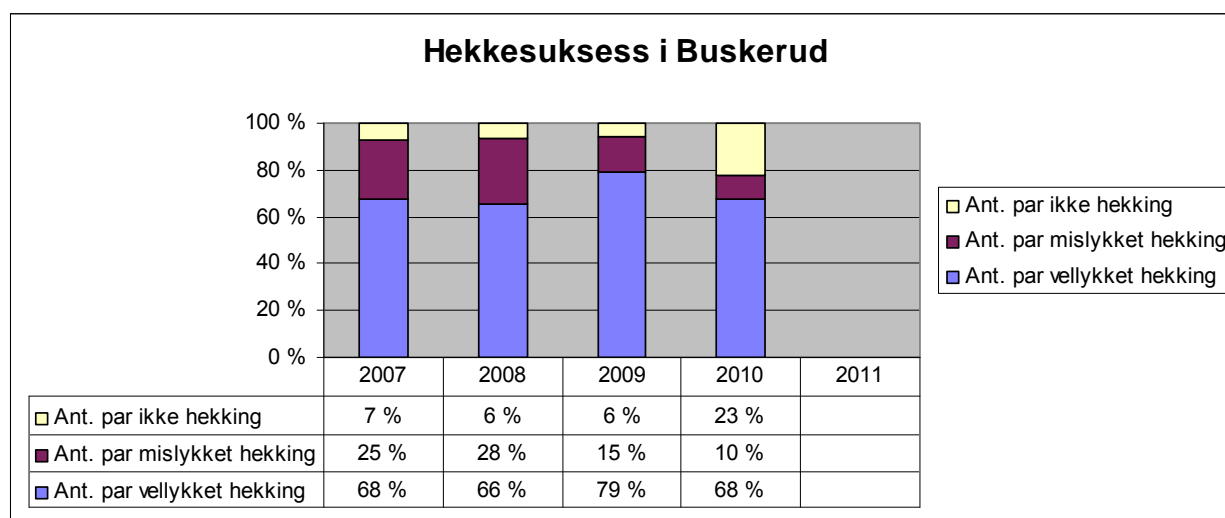

Fig.5: Prosentfordeling av hekkestatus til reir i bruk.

I Buskerud var det overraskende mange par som ikke gjennomførte hekkingen i år. Det ble observert aktivitet en eller flere ganger i løpet av sesongen på 7 lokaliteter (23 %), men uten at hekking ble konstatert. Dette gjaldt bl.a. alle tre reirene i Kongsberg med vellykket hekking i 2009. Årsaken til dette er

ikke kjent, men det kan kanskje ha noe med en sein vår og ugunstige værforhold i begynnelsen av hekkesesongen å gjøre, eller at det har vært nyetablerte par på lokalitetene, eventuelt at den ene maken har omkommet i løpet av vinteren. Antall reir med påvist, men mislykket hekking var derimot bare 3 (10 %), det laveste så langt i prosjektet. Totalt sett gikk andelen vellykkede hekkinger ned igjen i Buskerud etter rekordåret 2009, men de parene som gjennomførte hekkingen fikk fram flere unger i gjennomsnitt enn tidligere år. For første gang i prosjektet ble det produsert 2,0 unger i gjennomsnitt per vellykket hekking. I tre reir ble det produsert 3 flygedyktige unger og i ett reir (FÅ03a) hele fire unger. Det ble bare påvist tap av unger i to reir (HU02a og SV04a) i løpet av hekkesesongen. I Skottland lå andelen par som ikke gikk til hekking, på gjennomsnittlig 14 % i perioden 1954-2004, og andelen varierte typisk mellom 7 % og 20 % (Dennis 2008). Dette kan tyde på at en andel på 23 % i Buskerud i 2010, er i grenseområdet for hva som kan anses som normalt for arten.

Det kan nevnes at det på Falsterbo i Skåne ble talt bare litt over halvparten så mange fiskeørner på høsttrekket i år som i 2009, eller omtrent like mange som i 2007. Dette tyder på et generelt dårlig hekkeresultat i Norden i 2010 (http://skof.se/fbo/index_s.html).

Leting etter nye lokaliteter

Å lete opp nye reir har vært en prioritert oppgave også i 2010. For å stimulere allmennheten til å tipse oss om fiskeørnreir, ble det besluttet å gå ut i flere aviser med et opprop om fiskeørnprosjektet. NOF i Østfold hadde tidligere hatt suksess med et slikt opprop. Vi søkte derfor råd hos Rune Aae om opplegget de hadde brukt, før vi gikk til avisene med vårt opprop. Fra slutten av juni til midten av juli fikk vi inn flere fine innslag om prosjektet vårt i følgende aviser: Drammens Tidende, Ringerikes Blad, Hallingdølen, Laagendalsposten, Røyken og Hurum Avis, Svelvikposten og Sande Avis. Dette resulterte i mange tips, men få gjaldt konkrete reirfunn. To nye reir ble likevel funnet som direkte følge av disse avisoppslagene – FL03a og RI24a. De tre andre nye reirene ble funnet som følge av andre tips, uavhengig av avisoppslagene. Også i år fikk vi inn flere tips om "fiskeørn" som viste seg å være andre rovfuglarter (musvåk, fjellvåk, hønsehauk og vandrefalk). Av 14 nye reir som er funnet de tre siste årene, er ni funnet etter tips fra personer utenfor prosjektet, og fem som følge av prosjektdeltagernes egen leting. Dette viser at det å stimulere lokale informanter til å tipse om fiskeørnreir, er en effektiv metode for å spore opp nye reir. Alt som kan gjøre prosjektet allment kjent, bidrar til økt tilgangen på tips.

Prosjektdeltagerne har i 2010 resultatløst lett etter nye reir i følgende områder:

- Bufjellsområdet (Sande)
- Området mellom Sande og Eikeren (Sande)
- Øf Eikeren (Øvre Eiker)
- Sandungen (Hurum)
- Kjekstadmarka (Lier, Røyken)
- Finnemarka Øst (Lier)
- Finnemarka Nord (Modum)
- Krokskogen V – Toverud/Sollihøgda (Hole, Lier)
- Vf Gubberudveien, Holleia (Modum)
- Øf og SØf Solevannet (Sigdal)
- Vf Bergsjø (Krødsherad, Ringerike)
- Øf Sognevannet (Ringerike)
- Buttingrud-Grøtterudberget (Ringerike)
- Ramberget (Ringerike)
- Bjonevika-Gråfleintjern, Sperillen (Ringerike)
- Fjøsvikfjellet, Samsjøen, Ådalen (Ringerike)
- Vf Lauvskardtjern (Flå)

Som i de foregående årene, har det blitt mange bomturer og lite utbytte av disse letingene. Se for øvrig tidligere årsrapport for diskusjon om hvordan leting etter nye reir kan effektiviseres (Stueflotten 2008).

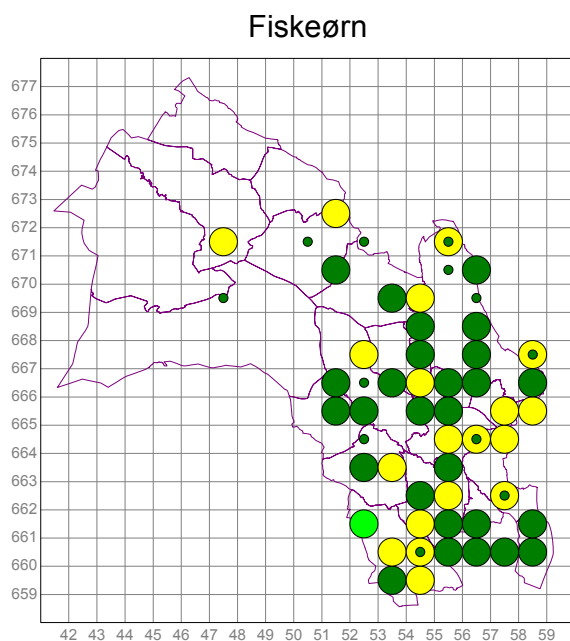
Bestandsanslag

Tabell 5: Oppdatert bestandsanslag for 2010.

Kommune	Areal [km²]	Reir i bruk 2010	Sannsynlige lok.	Min ant par 2010
Drammen	138	0		0
Flesberg	562	1	1	2
Flå	705	2	1	3
Hole	198	0		0
Hurum	163	1	1	2
Kongsberg	792	3	1	4
Krødsherad	375	2	2	4
Lier	301	0		0
Modum	515	2	1	3
Nedre Eiker	122	1		1
Nes	810	1	1	2
Nore & Uvdal	2502	0	1	1
Ringerike	1552	10	4	14
Rollag	449	1	1	2
Røyken	113	1	1	2
Sigdal	842	3	1	4
Øvre Eiker	457	3	1	4
Ål	1171	0		0
Buskerud	14910	31	17	48
Sande	178	4	1	5
Svelvik	58	1	1	2

Sannsynlige lokaliteter omfatter lokaliteter der vi har observasjoner eller andre opplysninger som tilsier at det må være en lokalitet i et området, men uten at vi kjenner til plasseringen av reiret. I sum antyder kjente og sannsynlige lokaliteter en hekkebestand på minimum 48 par i Buskerud, 5 par i Sande og 2 i Svelvik i 2010. Dette er tre flere par enn i revidert anslag for 2009. Antagelsen om at det hekker minst 40-50 par i Buskerud, kan derfor opprettholdes.

Utbredelse

Kartet viser oppdatert utbredelse for fiskeørn i Buskerud, Svelvik & Sande per 2010. Forekomsten er angitt i form av 10x10 km UTM atlasruter.

27 slike ruter hadde lokaliteter som var i bruk i 2010. I sju av disse (NL39, NM25, NM39, NM48, NM53, NM67 og NM68) var det to reir i bruk og i en rute (NM70) tre reir i bruk.

Følgende symboler er brukt i kartet: mørkegrønne prikker = ruter med lokaliteter i bruk, lysegrønne prikker = ruter med intakte reir som har vært i bruk siste 5 år, gule prikker = ruter med kun utgåtte lokaliteter eller med intakte reir som ikke har vært i bruk siste 5 år (dvs. gule prikker angir tidligere hekkeområder). Små mørkegrønne prikker viser ruter med sannsynlige lokaliteter.

Fig.5: Oppdatert utbredelseskart per 2010.

Vernetiltak

Det er gjort lite med hensyn til nye innspill til vernetiltak i 2010. Bare følgende aktivitet kan nevnes:

Vern av en hekkeplass i Skrimfjella

I tidligere rapporter har vi omtalt tiltak for å begrense forstyrrelser ved et fiskeørnreir i Trillemarka naturreservat. Her har SNO satt opp en informasjonsplakat ved den mest benyttede innfallsporten til vannet der reiret ligger. I 2010 ble det besluttet å sette opp en tilsvarende informasjonsplakat ved et vann med et nytt fiskeørnreir i Skrimfjella (Kongsberg). Prosjektgruppa har bistått med opplysninger i denne forbindelsen. Erfaringer fra disse informasjonstiltakene er foreløpig vanskelig å anslå. Reiret i Trillemarka (SI04a) hadde vellykket hekking med 2 unger også i år, mens i reiret i Skrimfjella (KO09a) ble det ikke påvist hekking i år. Det bør vurderes å sette opp informasjonsplakater også på selve reirholmene.

Utfordringer i 2011

2011 er det siste året i prosjektet. Det blir derfor svært viktig å sikre en god avslutning på prosjektet. Viktige oppgaver vil være:

- Kontrollere alle kjente reir som har vært i bruk de siste årene,
- Lete opp nye reir,
- Samle mest mulig informasjon om hvorfor hekkeforsøk/hekkinger mislykkes.
- GPS-måle gjenværende reir som er i bruk.
- Helst også fotodokumentere reir/reirtrær som vi mangler bilder av.

Litteratur

Dennis, R. 2008. A life of ospreys. Whittles Publishing. 211 p.

Stueflotten, S. 2008. Årsrapport 2008 – Fiskeørnprosjektet i Buskerud 2007-2011, 12s.
http://www.nofbuskerud.net/Buskskvetten/Arkiv/2008/Aarsrapport_fiskeorn_2008.pdf

Stueflotten, S. og Dokka, K.A.. 2009. Årsrapport 2009 – Fiskeørnprosjektet i Buskerud 2007-2011, 16s.
http://www.nofbuskerud.net/Buskskvetten/Arkiv/2009/Aarsrapport_fiskeorn_2009.pdf

VEDLEGG 1: Detaljert lokalitetsstatus

Lokalitetsnavn og UTM posisjon er utelatt i denne åpne rapporten av vernehensyn. Lokaliteter som hadde status utgått i 2007 og 2008, er ikke med i denne oversikten.

Loknr	Reir	Kommune	Status 2007	Status 2008	Status 2009	Status 2010	Info status
DR01	a	Drammen	Usikker, må sjekkes	Usikker, må sjekkes	Utgått	Utgått	Gammel reirplass ikke kjent, sjekket ut 2009.
FL01	a	Flesberg	I bruk	I bruk	I bruk	Brukt siste 5 år	Hekkeplass siden 1990-tallet. Avbrutt hekking 2008. Aktivitet, men ikke hekking 2009, ingen aktivitet i 2010.
FL02	a	Flesberg	Usikker, må sjekkes	Usikker, må sjekkes	Utgått	Utgått	Hekking omkring 1990. Sjekket ut 2009.
FL03	a	Flesberg	I bruk	I bruk	I bruk	I bruk	Nyoppdaget reir i 2010. Det har vært hekking her i flere år i følge informant.
FÅ01	b	Flå	Ikke i bruk	Ikke i bruk	Ikke i bruk	Ikke i bruk	Siste rapporterte hekking i 1998. Reiret fortsatt intakt, men med store grastuster.
FÅ02	a	Flå	Ikke i bruk	Ikke i bruk	Ikke i bruk	Ikke i bruk	Gammelt reir, har neppe vært i bruk på mange år. Reiret fortsatt i god forfatning.
FÅ03	a	Flå	I bruk	I bruk	I bruk	I bruk	Nyoppdaget lokalitet i 2005. Reiret revet av Netcom vinteren 2008, gjenoppbygget.
FÅ04	a	Flå	I bruk	Brukt siste 5 år	Utgått	Utgått	Nyoppdaget reir i 2007, gammel kilde (FM). Avbrutt hekking 2007. Reiret falt ned 2009.
FÅ05	a	Flå	I bruk	I bruk	I bruk	I bruk	Nyoppdaget lokalitet i 2007.
HO01	b	Hole		I bruk	Brukt siste 5 år	Utgått	Gammelt reir, nyoppdaget i 2008, avbrutt hekking. Ikke hekking 2009. Reiret falt ned vinteren i 2010.
HU01	a	Hurum	Usikker, må sjekkes	Usikker, må sjekkes	Utgått	Utgått	Aktivitet observert ved reiret i 1995-1997, ikke i 1999 (reir delvis nedrast). Reiret borte i 2009.
HU01	b	Hurum	Ikke i bruk	I bruk	Brukt siste 5 år	Utgått	Nyoppdaget reir i 2007 (ikke i bruk). Mislykket hekking 2008. Ikke hekking 2009. Reiret borte 2010
HU02	a	Hurum	I bruk	I bruk	I bruk	I bruk	Reirplass i bruk siden 1990-tallet, reiret falt ned vinteren 1995/96, men ble bygd opp igjen.
HU03	a	Hurum	I bruk	I bruk	Utgått	Utgått	Første rapporterte hekking i 1991. Mislykket hekking 2008. Reiret falt ned vinteren 2008/2009.
HU04	a	Hurum	Usikker, må sjekkes	Ikke i bruk	Ikke i bruk	Usikker, må sjekkes	Det er bygget et reir på lokaliteten, men ikke tatt i bruk (2007). Alternativt reir til HU03a?
KO02	b	Kongsberg	Brukt siste 5 år	Brukt siste 5 år	Brukt siste 5 år	Brukt siste 5 år	Alt. reir bygd i seinere år etter at KO02a falt ned. Trolig sist brukt i 2006.
KO05	a	Kongsberg	I bruk	I bruk	I bruk	I bruk	Mangeårig hekkeplass siden 1980-tallet. Avbrutt hekking 2007. Kun aktivitet i 2010.
KO06	a	Kongsberg	Brukt siste 5 år	Brukt siste 5 år	Ikke i bruk	Utgått	Flere hekkinger etter 2000. Ingen aktivitet i 2007-2009. Reiret nesten helt borte i 2010.
KO07	a	Kongsberg	I bruk	I bruk	I bruk	Brukt siste 5 år	Nyregistrert reir i 2007, men har vært i bruk noen år. Mislykket hekking 2007-2009, ikke aktivitet i 2010.
KO09	a	Kongsberg			I bruk	I bruk	Nyoppdaget reir 2009. Bare aktivitet i 2010.
KO10	a	Kongsberg			I bruk	I bruk	Nyoppdaget reir 2009. Bare aktivitet i 2010.
KR02	a	Krødsherad	Brukt siste 5 år	Brukt siste 5 år	Brukt siste 5 år	Brukt siste 5 år	Nyoppdaget reir i 2002, siste hekking 2006. Nytt alternativt reir KR02b bygd i 2007.
KR02	b	Krødsherad	I bruk	I bruk	I bruk	I bruk	Nytt alternativt reir til KR02a bygd i 2007. Bare aktivitet i 2010.
KR03	a	Krødsherad	Brukt siste 5 år	Brukt siste 5 år	Brukt siste 5 år	Brukt siste 5 år	Nyoppdaget reir i 2006. Ingen hekking i 2007-2010.
KR03	b	Krødsherad			I bruk	I bruk	Nyoppdaget reir 2009. Trolig mislykket hekking i 2009, vellykket i 2010.

Loknr	Reir	Kommune	Status 2007	Status 2008	Status 2009	Status 2010	Info status
MO04	a	Modum	Usikker, må sjekkes	Usikker, må sjekkes	Usikker, må sjekkes	Usikker, må sjekkes	Aktivitet rapportert i 1993, men reiret ikke funnet. Søkt forgjeves etter reiret i 2008.
MO14	a	Modum	Brukt siste 5 år	Brukt siste 5 år	I bruk	I bruk	Nyoppdaget reir i 2005, hekking i 2006, alternativt reir brukt i 2007-2008. Tatt i bruk igjen i 2009.
MO14	b	Sigdal	Usikker, må sjekkes	Ikke i bruk	Ikke i bruk	Ikke i bruk	Alternativt reir, trolig påbygd i 2004, men ikke brukt i seinere år.
MO14	d	Sigdal		I bruk	Brukt siste 5 år	Brukt siste 5 år	Nyoppdaget alternativt reir til MO14a i 2008, trolig brukt et par år. Mislykket hekking i 2008.
MO15	a	Modum	I bruk	Brukt siste 5 år	Brukt siste 5 år	Brukt siste 5 år	Reir/hekking påvist i 1998. Hekking i 2004-2006, aktivitet 2007, men ikke i påfølgende år.
MO16	a	Modum	Ikke i bruk	I bruk	Brukt siste 5 år	Brukt siste 5 år	Hekking fra 1970-tallet, sist rapportert i 1998. Tatt i bruk igjen i 2008, men ikke i 2009-2010.
MO17	a	Modum	I bruk	Brukt siste 5 år	I bruk	I bruk	Oppdaget i 1998. Hekking i 2007 og 2009-2010, men ingen aktivitet i 2008.
NE02	a	Nedre Eiker	I bruk	I bruk	I bruk	I bruk	Nyoppdaget lokalitet i 2007, hekking hvert år siden.
NS01	b	Nes	Usikker, må sjekkes	Brukt siste 5 år	Ikke i bruk	Ikke i bruk	Gammelt alternativt reir til NS01a. Hekket i 2004.
NS02	a	Nes			I bruk	I bruk	Nyoppdaget reir 2009. Sannsynligvis nybygd dette året, usikkert mht unger. Bare aktivitet i 2010.
RI01	b	Ringerike		I bruk	I bruk	I bruk	Nyoppdaget alternativt reir på gammel lokalitet i 2008, hekking siden.
RI02	a	Ringerike	Usikker, må sjekkes	Usikker, må sjekkes	Usikker, må sjekkes	Usikker, må sjekkes	Reir ikke gjenfunnet i 1996.
RI06	a	Ringerike	I bruk	I bruk	I bruk	Brukt siste 5 år	Gammel lokalitet. Avbrutt hekking i 2007. Bare aktivitet i 2008. Hekking i 2009, ikke i 2010.
RI07	a	Ringerike	Usikker, må sjekkes	I bruk	I bruk	I bruk	Hekket i 1993-1995, men ikke i 1996-1997. Hekking i 2008-2010.
RI09	a	Ringerike	Usikker, må sjekkes	Usikker, må sjekkes	Usikker, må sjekkes	Usikker, må sjekkes	Aktivitet sist rapportert i 1983. Reir ikke gjenfunnet i 1996. Muligens fortsatt intakt?
RI11	a	Ringerike	Ikke i bruk	Usikker, må sjekkes	Usikker, må sjekkes	Usikker, må sjekkes	Reir delvis falt ned i 1997, oppgitt flere år tidligere.
RI12	a	Ringerike	I bruk	I bruk	I bruk	I bruk	Nyoppdaget lokalitet i 2004. Hekking siden.
RI13	a	Ringerike	I bruk	I bruk	I bruk	I bruk	Nyoppdaget lokalitet i 2004. Hekking siden.
RI14	a	Ringerike	I bruk	I bruk	I bruk	I bruk	Nyoppdaget lokalitet i 2004. Hekking siden.
RI15	a	Ringerike	I bruk	I bruk	I bruk	I bruk	Nyoppdaget lokalitet i 2006. Avbrutt hekking i 2007, vellykket 2008, mislykket 2009, bare aktivitet i 2010.
RI16	a	Ringerike	I bruk	I bruk	I bruk	I bruk	Reir trolig etablert på begynnelsen av 1990-tallet. Mislykket hekking 2007/2008/2010, vellykket i 2009.
RI17	a	Ringerike	I bruk	I bruk	I bruk	I bruk	Nyoppdaget lokalitet i 2006, i bruk siden.
RI21	a	Ringerike	I bruk	I bruk	I bruk	I bruk	Nyoppdaget lokalitet i 2007. Mislykket hekking 2008.
RI22	a	Ringerike	Usikker, må sjekkes	Usikker, må sjekkes	Usikker, må sjekkes	Usikker, må sjekkes	Ny opplysning 2007. Tidligere hekkeplass i mange år.
RI24	a	Ringerike	I bruk	I bruk	I bruk	I bruk	Nyregistrert reir i 2010, skal ha hekket her siden 2007 i følge informant.
RO01	a	Rollag	I bruk	I bruk	I bruk	I bruk	Nyoppdaget reir i 2001. Trolig hekket årlig siden.
RØ01	a	Røyken	Usikker, må sjekkes	Utgått	I bruk?	Ikke i bruk	Reir funnet i 1997, men ikke i bruk da. Gjenfunnet i 2008, reir delvis nedrast, trolig påbygd/brukt i 2009.
RØ02	a	Røyken		I bruk	I bruk	I bruk	Nyoppdaget reir i 2008, har trolig vært brukt et par år før dette. Hekking siden.
SI03	b	Sigdal	Usikker, må sjekkes	Usikker, må sjekkes	Usikker, må sjekkes	Usikker, må sjekkes	Reiret funnet i 1996 etter at SI03a var falt ned, siste rapporterte hekking i 2001.
SI04	a	Sigdal	I bruk	I bruk	I bruk	I bruk	Nyoppdaget reir i 2004. Har hekket hvert år siden tross mye forstyrrelser.
SI05	a	Sigdal	I bruk	I bruk	I bruk	I bruk	Nyoppdaget reir i 2005. Bare aktivitet i 2010.
SI08	a	Sigdal				I bruk	Nyoppdaget reir etter tips i 2010.

Loknr	Reir	Kommune	Status 2007	Status 2008	Status 2009	Status 2010	Info status
ØE02	a	Øvre Eiker	I bruk	I bruk	I bruk	I bruk	Gammel hekkeplass siden 1950-tallet. Reiret falt ned/bygd opp/flyttet litt noen ganger.
ØE06	a	Øvre Eiker	I bruk	I bruk	I bruk	I bruk	Gammel mangeårig hekkeplass siden 1980-tallet. Mislykket hekking i 2007 og trolig mislykket hekking i 2010.
ØE13	a	Øvre Eiker	I bruk	I bruk	I bruk	I bruk	Trolig nyetablert på slutten av 1990-tallet. Avbrutt hekking 2008, Bare aktivitet i 2010, vellykket ellers.
ÅL01	b	Ål	Usikker, må sjekkes	Ikke i bruk	Ikke i bruk	Utgått	Kunstig reir bygd i 1993, delvis rast ut i 1995. Seinere i dårlig forfatning. Reir borte 2010.
SA01	a	Sande	Ikke i bruk	Ikke i bruk	Ikke i bruk	Ikke i bruk	Kunstig reir bygd på 1990-tallet? Hekking i 1996 og 1997.
SA02	a	Sande	Brukt siste 5 år	Brukt siste 5 år	Ikke i bruk	Ikke i bruk	Siste kjente hekking i 2003. Aktivitet i 2005 og i nærheten av reiret i 2007, men reiret da delvis sklidd ut.
SA04	a	Sande	I bruk	I bruk	Brukt siste 5 år	Brukt siste 5 år	Kunstig reir, vellykkede hekking i 2002 og 2007, mislykket i 2008. Ikke i bruk siden.
SA05	a	Sande	I bruk	I bruk	I bruk	I bruk	Kunstig reir, 1. hekking i 1997, mislykket i 2003, i bruk 2007-2010.
SA06	a	Sande	Ikke i bruk	Ikke i bruk	Ikke i bruk	Ikke i bruk	Kunstig reir, hekkforsøk på slutten av 1990-tallet.
SA08	a	Sande	I bruk	I bruk	I bruk	I bruk	Fast hekkeplass i flere år.
SA09	a	Sande	Ikke i bruk	Ikke i bruk	Ikke i bruk	Ikke i bruk	Kunstig reir, har ikke vært i bruk på 2000-tallet.
SA10	a	Sande	Brukt siste 5 år	Utgått	Utgått	Utgått	Sannsynligvis fast hekkeplass tidligere. Rugging observert i 2005, trolig aktivitet i 2007. Reir borte i 2008.
SA11	a	Sande			I bruk	Brukt siste 5 år	Nyoppdaget reir 2009, sannsynligvis hekking. Ingen aktivitet i 2010.
SA11	b	Sande				I bruk	Alternativt reir til SA11a funnet i 2010 etter tips.
SA12	a	Sande				I bruk	Nyoppdaget reir etter tips i 2010.
SV01	a	Svelvik	Ikke i bruk	Ikke i bruk	Ikke i bruk	Ikke i bruk	Kunstig reir, ble trolig brukt på 1990-tallet, men ikke på 2000-tallet.
SV03	a	Svelvik	Ikke i bruk	Ikke i bruk	I bruk	Brukt siste 5 år	Kunstig reir, hekking påvist i 1996 og 1997, men ikke i påfølgende år før i 2009. Ingen aktivitet i 2010.
SV04	a	Svelvik	Ikke i bruk	I bruk	I bruk	I bruk	Skal ha hekket her tidligere, men ikke på 2000-tallet før i 2008. Mislykket i 2008 og 2009, vellykket i 2010.
SV04	b	Svelvik			I bruk	Ikke i bruk	Nybygd frustrasjonsreir 2009, ikke hekking.
SV04	c	Svelvik	Ikke i bruk	Ikke i bruk	Ikke i bruk	Ikke i bruk	Kunstig reir, har hekket her tidligere, men ikke på 2000-tallet. Tidligere angitt som SV07a.
SV08	a	Svelvik	Usikker, må sjekkes	Usikker, må sjekkes	Usikker, må sjekkes	Usikker, må sjekkes	Hekking påvist i 1997, ikke benyttet seinere.
SV09	a	Svelvik	Usikker, må sjekkes	Usikker, må sjekkes	Usikker, må sjekkes	Usikker, må sjekkes	Hekking påvist i 1996, ikke benyttet seinere.